

DE SYGE

Forløbsplan: Hvad er sygdom?

Hvad er sygdom? De seneste 200 år har svaret på det spørgsmål ændret sig markant. Videnskabens forklaringer er blevet de dominerende, og med tiden er de blevet mere præcise og nuancerede. Dette forløb handler om, hvordan og hvorfor denne udvikling har fundet sted og tager udgangspunkt i fem af danmarkshistoriens største dræbere, nemlig mæslinger, kolera, tuberkulose, influenza og covid-19. Forløbet undersøger, hvordan disse sygdomme ramte befolkningen i Danmark, hvordan lægevidenskaben fik en dybere viden om dem, og hvordan denne viden blev brugt til at bekæmpe sygdommene. Forløbet kan tilpasses og bruges på flere niveauer, men er især tiltænkt klasser med biologi som studieretningsfag, eventuelt som i et tværfagligt forløb. Udover kildekritisk metode lægger forløbsplanen op til at anvende og øve fagbegreber som struktur/aktør, brud/kontinuitet, paradigme/ paradigmeskift, diakront/synkront historiesyn, sammenlignende analyse og historisk empati.

Modul	Problemformulering og materiale	Sekvenser
1	<p>Overskrift: Lægevidenskabens udvikling</p> <p>Problemformulering: Hvordan har lægevidenskaben udviklet sig fra midten af 1800-tallet til 2020'erne, og hvilken betydning har udviklingen haft for sygdomsopfattelsen?</p> <p>Lektie: Side 14-19</p> <p>Øvrigt materiale: Folkesundhedsmodellen</p>	<p>Introduktion til forløbet: Hvad er sygdom? Lad eleverne selv besvare spørgsmålet: Hvad er sygdom, fx med skriveøvelse og en fælles samtale.</p> <p>Brug folkesundhedsmodellen på side 5 til at forklare sammenhængen mellem sygdom, lægevidenskaben og folkesundheden.</p> <p>Arbejd med lektien med fokus på begreber, fx med quiz og byt. Inddrag udvalgte billeder og besvar timens problemformulering.</p> <p>Inddrag begrebsparret struktur/aktør og diskutér om den lægevidenskabelige udvikling bedst kan forklares ud fra et strukturorienteret eller et aktørorienteret historiesyn.</p>
2	<p>Overskrift: Mæslingeepidemien på Færøerne</p> <p>Problemformulering: Hvordan undersøgte Peter Panum mæslingeepidemien på Færøerne, og</p>	<p>Hvad lærte vi sidst? Brug fx dobbeltcirkler eller.</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af uddraget af Panums beretning fra Færøerne med fokus på tendens og repræsentativitet.</p>

DE SYGE

	<p>hvad fortæller hans undersøgelse og samtidens sygdomsopfattelse?</p> <p>Lektie: Tema: Peter Panum og epidemierne</p> <p>Øvrigt materiale: Store Danske Videnskabsfolk: Peter Panum (findes på cfu)</p>	<p>Se dokumentarfilmen <i>Store Danske Videnskabsfolk: Peter Panum</i></p> <p>Brug jeres viden fra lektien, analysen og dokumentaren til at besvare timens problemformulering.</p> <p>Diskutér: Hvordan fremstilles den lægevidenskabelige udvikling i dokumentaren? Inddrag begrebsparret aktør/struktur</p>
3	<p>Overskrift: Koleraepidemien og kontagionisterne</p> <p>Problemformulering: Hvordan blev koleraen opfattet af kontagionisterne, og hvilken betydning havde deres opfattelse for epidemiforebyggelsen?</p> <p>Lektie: Side 50-56</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med lektien, fx gennem en analyse af afsnittets billeder, verdenskort, hvor de første pandemier indtegnes eller quizbattle.</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af Panums beretning fra Bandholm. Hvordan kan kilden bidrage til at besvare timens problemformulering?</p> <p>Perspektivering og diskussion: Er der paralleller til epidemiforebyggelsen under coronaepidemien?</p>
4	<p>Overskrift: Koleraepidemien og miasmatikerne</p> <p>Problemformulering: Hvordan blev koleraen opfattet af miasmatikerne, og hvilken betydning havde deres opfattelse for epidemibekæmpelsen?</p> <p>Lektie: Side 56-62</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med lektien, fx plakat, der advarer om konsekvenserne af overbefolkning og dårlig hygiejne i København fra Emil Hornemanns synspunkt. Inddrag afsnittets billeder.</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af Emil Hornemanns beskrivelse af sammenhængen mellem kolera og Københavns overbefolkning. Hvordan kan kilden bidrage til at besvare timens problemformulering?</p>

DE SYGE

		Sammenlign kontagionisternes og miasmaticernes sygdomsopfattelse og forebyggelsesstrategier og vurder dem ud fra nutidens viden om kolera. Inddrag begrebet historisk empati.
5	<p>Overskrift: Opdagelsen af tuberkulose</p> <p>Problemformulering: Hvad er tuberkulose, og hvordan blev sygdommen undersøgt i Danmark fra 1852 til 1901?</p> <p>Lektie: 93 (evt. fra overskriften: "Hvad er tuberkulose) - 99</p> <p>Øvrigt materiale: Kildetekst: Sophus Engelsted om dissektion</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med lektien: Hvordan var de videnskabelige perspektiver forskellige, hvilke videnskabelige metoder lå bag dem, og hvad bidrog de hver især med til forståelsen af tuberkulose? Inddrag billederne på side 94,95 og 96.</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af kildeteksterne af Sophus Engelsted og Kristen Isager og tabellen af Julius Lehmann. Forklar deres metoder, konklusioner og deres bidrag til tuberkuloseforskningen.</p> <p>Læs tekstboksen på side 99 og vurder på den baggrund undersøgelsesernes konklusioner. Diskutér, hvordan de – ud fra nutidens viden – kunne være kommet tættere på at forstå tuberkulosen.</p>
6	<p>Overskrift: Tuberkulosens bekæmpelse: Sanatorier</p> <p>Problemformulering: Hvordan og hvorfor blev tuberkulosen bekæmpet i begyndelsen af 1900-tallet?</p> <p>Lektie: Side 103-107</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejde med lektien, fx ved at tegne en plakat, der enten roser eller kritiserer sanatoriebehandlingen.</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af Tuberkuloselovene fra 1905 og Holger Rørdams tale ved stiftelsen af Nationalforeningen. Inddrag desuden artiklen fra Social-Demokraten fra sidste modul.</p> <p>Inddrag begrebsparret diakront/synkront historiesyn og stil et spørgsmål, som I undersøger ud fra det ene eller det andet historiesyn.</p>

DE SYGE

		Opstil en diskussion mellem tilhængere og modstandere af offentlig understøttet tuberkulosebehandling. Inddrag begrebet historisk empati.
7	<p>Overskrift: Tuberkulosens bekæmpelse: Tuberkulosestationer</p> <p>Problemformulering: Hvordan blev tuberkulosen bekæmpet i midten af 1900-tallet, og hvilke ligheder og forskelle havde bekæmpelsesstrategien med strategien i begyndelsen af 1900-tallet?</p> <p>Lektie: Side 107-111</p> <p>Øvrigt materiale: Det Danske Filminstitut: Kampen mod Tuberkulose, 1943: https://www.danmarkpaafilm.dk/film/kampen-mod-tuberkulosen</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Se kampagnefilmen <i>Kampen mod tuberkulose</i> fra 1843 og notér, hvordan tuberkulosen blev bekæmpet på det tidspunkt.</p> <p>Inddrag folkesundhedsmodellen og forklar, hvordan henholdsvis lægevidenskaben og samfundet bidrog til at begrænse tuberkulosens udbredelse og dødelighed. Inddrag en kildekritisk analyse af afsnittets billeder.</p> <p>Sammenlign bekæmpelsen af koleraen i 1853 og tuberkulosen i midten af 1900-tallet og diskutér, om det er forandringer af samfundet eller lægevidenskabens fremskridt, der var vigtigst for tuberkulosens bekæmpelse. Inddrag begrebsparret brud/kontinuitet.</p>
8	<p>Overskrift: "Den spanske syge"</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med lektien, fx ved at vise influenzaens spredning på et kort.</p>

DE SYGE

	<p>Problemformulering: Hvordan spredte influenzaen sig i sommeren og efteråret 1918, og hvilke muligheder havde læger, myndigheder og politikere for at forebygge en epidemi?</p> <p>Lektie: Side 76-81</p>	<p>Hvilke faktorer er afgørende for influenzaens udbredelse? Inddrag kildeteksten på side 76.</p> <p>Se en engelsksproget minidokumentar om influenzapandemien og sammenlign sygdommens udbredelse med dens udbredelse i Danmark. Hvilke fællestræk og forskelle kan I se?</p> <p>Læs tekstboksen "Nutidens vidne om den spanske syge" og vurdér myndighedernes og lægevidenskabens indsats imod influenzaepidemien. Inddrag begrebet historisk empati og evt. erfaringer fra coronaepidemien.</p>
9	<p>Overskrift: Influenzaen og dens årsager</p> <p>Problemformulering: Hvordan blev "den spanske syge" opfattet i samtiden, og hvilke konsekvenser fik det, at sygdommen var vanskelig at forstå?</p> <p>Lektie: Side 81-85</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med lektien, fx med tidslinje eller quizbattle. Inddrag afsnittets billeder og forklar, hvordan de kan bruges til at forstå og beskrive epidemiens udvikling</p> <p>Lav en kildekritisk og sammenlignende analyse af kildeteksterne 11 og 12. Hvilke ligheder og forskelle er der i beskrivelsen af sygdommen? Overvej årsagerne på baggrund af kildernes ophavssituation.</p> <p>Hvad var den spanske syge? Sammenlign sygdommen med kolera, tuberkulose og corona</p> <p>Lav en kildekritisk analyse af plakaten på side 85 og diskutér, hvorvidt samfundets strategi og metoder til at bekæmpe sygdommen var rationelle ud fra nutidens viden om</p>

DE SYGE

		<p>influenza. Sammenlign evt. med bekæmpelsen af andre epidemier, herunder corona. Inddrag begreberne paradigme og paradigmeskift.</p>
10	<p>Overskrift: Coronaepidemien begyndelse</p> <p>Problemformulering: Hvordan og hvorfor spredte coronavirus sig i begyndelsen af 2020, og hvad gjorde de danske myndigheder for at forebygge en epidemi i Danmark?</p> <p>Lektie: Side 159-164</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Hvordan husker I selv epidemien? Skriveøvelse. Læs en sætning op i plenum eller tal i grupper om, hvad I særligt husker fra epidemien.</p> <p>Arbejd med Lektien: Fokus på ord og begreber, fx med quiz og byt.</p> <p>Kildekritisk analyse af kildetekst 32. Hvordan kan kilden bidrage til at besvare timens problemformulering? Brug jeres analyse til at vurdere myndighedernes muligheder for og evne til at forstå og reagere på epidemien.</p> <p>Diskutér om myndighederne skulle have handlet anderledes i januar-februar 2020.</p>
11	<p>Overskrift: Coronaepidemien – nedlukning og den første bølge</p> <p>Problemformulering: Hvorfor blev store dele af det danske samfund lukket ned i marts 2020, og var det den rigtige beslutning?</p> <p>Lektie: Side 164-168</p>	<p>Hvad lærte vi sidst?</p> <p>Arbejd med Lektien: Find de vigtigste årsager til, at regeringen lukkede Danmark ned den 11. marts 2020 og sorter dem efter relevans. Inddrag begrebet historisk empati og kritisér regeringens beslutning om nedlukning ud fra sundhedsstyrelsens og WHO's synspunkt.</p> <p>Se dokumentaren Epidemien – Bent kæmper for sit liv.</p>

DE SYGE

	Øvrigt materiale: Dokumentar fra dr.dk: <i>Epidemien – Bent kæmper for sit liv</i>	Diskutér på baggrund af lektien og dokumentaren om det var de rigtige beslutninger, der blev truffet.
12	Overskrift: Coronaepidemien – den anden bølge og bekæmpelsesstrategien Problemformulering: Hvordan håndterede de danske politikere og myndigheder coronaepidemiens anden bølge, og hvad havde de lært af den første? Lektie: Side 172-177	Hvad lærte vi sidst? Arbejd med lektien og temaet, fx med quiz og byt, quizbattle eller ja, nej, forklar. Inddrag billeder og egne erindringer. Inddrag desuden begrebsparret aktør/struktur. Lav en kildekritisk og sammenlignende analyse af figureerne i kapitlet. Hvad viser de om epidemiens udvikling fra 2020-2022? Rollespil: Hvem overbeviser gymnasieeleven? Påtag jer rollen som fx en minkfarmer, en vaccineskeptiker, et medlem af Sort Modstand og stil dem over for fx en epidemiolog, en repræsentant for regeringen og en lungesyg patient. Forbered diskussion ved at sætte jer ind i de forskellige personers argumenter og gennemfør en debat, der handler om at overbevise en samtidig gymnasieelev om den rette epidemihåndtering. Inddrag begreberne historisk empati og regressivt/progressivt historiesyn. Diskutér: Var samfundet bedre til at håndtere epidemiens anden bølge end den første?
13	Overskrift: Coronaepidemien Problemformulering: Hvilke forskelle og ligheder var der mellem håndteringen af coronaepidemiens tre bølger, og hvad fortæller håndteringen om samtidens sygdomsforståelse?	Hvad lærte vi sidst? Arbejd med lektien: Lav en tidslinje over coronaepidemien. Hvad er de vigtigste nedslag? Hvordan udviklede forskeres, myndigheders og politikeres viden om coronavirus og covid-19, og hvilken betydning havde denne udvikling for epidemihåndteringen? Og

DE SYGE

	Lektie: 177-181	hvordan adskilte de tre bølger sig fra hinanden, og hvilken betydning havde disse forskelligheder for epidemihåndteringen? Inddrag figur 8.6 og 8.7. Besvar problemformuleringen og diskutér om det var det rigtige at afskaffe restriktionerne i februar 2022.
14	<p>Overskrift: Sammenfatning og sygdomshistoriens lange linjer</p> <p>Problemformulering: Hvordan har forståelsen af, hvad sygdom er udviklet sig fra midten af 1800-tallet til nutiden, og hvad har denne udvikling betydet for evnen til at bekæmpe sygdomme og epidemier?</p> <p>Lektie: Forbered minifremlæggelser om de forskellige sygdomme. Fokusér enten på sygdommenes årsag og smitteveje eller på bekæmpelsesstrategierne.</p>	<p>Hvad har vi lært?</p> <p>Sammenlign de sygdomme og epidemier, vi har arbejdet med i forløbet. Hvilke forskelle og ligheder var på sygdommenes årsager og smitteveje, og hvad viser bekæmpelsen af dem om samtidens viden om sygdomme? Inddrag skema.</p> <p>Lav tidslinje over udviklingen i sygdomsforståelse og bekæmpelsesstrategier. Inddrag begrebsparret brud/kontinuitet.</p> <p>Evaluering af forløbet.</p>